

BA MƯƠI TÁM NĂM TIẾNG VIỆT Ở HẢI NGOẠI

Đào Như

(Vô cùng tiếc thương Nguyễn Mộng Giác-
người bạn thân thiết của nền Văn Học Việt Nam Ở Hải Ngoại)
Đào Trọng Thế-30-4-2013

Các quốc gia đã và đang bao dung người Việt tỵ nạn trong suốt hơn 3 thập niên qua: Mỹ, Pháp, Anh, Đức, Úc, Canada...là những quốc gia mà các nhà văn Việt nam lưu vong cần bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc! Bởi vì đây, là những quốc gia đã tạo cơ hội cho tất cả mọi người đứng dậy sau khi gục ngã vì chính những lỗi lầm của bản thân mình, hay những lỗi lầm do kẻ khác tạo nên: một chế độ chính trị, hay một chế độ xã hội!

Sống trên một quốc gia tự do dân chủ, như nước Mỹ, nhà văn lưu vong cũng như những người cầm bút khác, thoải mái viết khỏi phải lo sợ bị truy bức, không phải đối diện với những rào chắn của hệ tư tưởng! Hơn thế nữa, nước Mỹ chấp nhận những thử thách cũng như gạt bỏ những hệ tư tưởng mới, lạ, hầu đưa tổ quốc của họ tiến xa cùng nhân loại! Sinh hoạt văn học nghệ thuật trên nước Mỹ rất thoải mái, tự do, được thúc đẩy và khuyến khích đầy nhiệt tình từ phía người Mỹ! Nhà văn được tự do! Nhận diện sự tự do, nhà văn Việt Nam thấy băn khoăn về ngôn-ngữ-văn-học! Có phải chăng, nhà văn phải viết bằng tiếng Mỹ, hay tiếng của quốc gia mình đang sống? Đó cũng là một cách mở tung cánh cửa cho nền văn học Việt phát sáng cùng nhân loại! Nhưng guồng máy chuyên chở tư tưởng lại là không phải tiếng Việt! Người cầm bút, cũng như nhà văn cảm thấy mất mát! Chúng ta cảm thấy chúng ta đã có sẵn một ngôi nhà, tiếng Việt, bây giờ chúng ta bỏ nó ra đi. Ai có thể đo lường được những hệ quả sau này! Hệ quả của một cộng đồng đã đánh mất ngôn ngữ và chữ viết của mình! Do đó, chúng ta quyết tâm tiếp tục viết bằng tiếng Việt. Chúng ta phát huy tiếng Việt và chữ Việt mãi mãi, thế hệ này sang thế hệ khác tiếp nối truyền thống cao quý và cần thiết ấy cho phát triển công đồng Việt Nam tại hải ngoại! Điều này không đi ngược lại ý muốn của người Mỹ. Người Mỹ rất bao dung. Mặc dầu họ nhất trí thống nhất ngôn ngữ của Quốc Gia Hợp Chúng Quốc là *American English*. Nhưng bên cạnh đó mỗi dân tộc, sống trên đất nước Hợp Chúng Quốc có quyền phát triển bản sắc riêng, làm cho nền văn minh của Hợp Chúng Quốc thêm sức mạnh, đa dạng, phong phú! Nền văn hóa của Mỹ hiện đại được coi như là sự hài hòa tuyệt vời trong muôn ngàn âm sắc.

Phát huy tư tưởng và tinh thần dân tộc bằng tiếng mẹ đẻ ở đất nước người không phải là chuyện dễ làm! Vừa bẻ gãy những rào chắn của hệ tư tưởng trong ngôn ngữ Việt bấy lâu nay đã dựng lên trong nước, nhà văn Việt lưu vong lại phải mở ra những con đường mới để đưa tiếng Việt, chuyên chở tư tưởng tiếp cận với

cộng đồng nhân loại! Vừa phá vỡ vừa phát huy xây dựng! Quả là khó khăn! Nhưng nghĩ cho cùng, có sự phát huy, xây dựng nào mà không đi đôi với sự phá vỡ! Trong cố gắng vô biên ấy, nhà văn lưu vong phấn đấu khôi phục tính chất thuần khiết của tiếng Việt! Qua hơn 2000 năm biên niên sử, dựng nước và giữ nước, Việt nam luôn luôn theo đuổi một nền văn hóa đa nguyên: Phật, Khổng, Lão và nhiều tôn giáo lớn khác như Thiên Chúa (Công Giáo), Tin lành... và những huyền thoại trong dân gian còn lưu trữ trong cổ tích, trong ca dao tục ngữ!

Ở trong nước, có một thời văn học bị “*động viên*” cho những mục tiêu phục vụ sứ mệnh giải phóng dân tộc và thống nhất đất nước! Lợi ích của văn học là phục vụ và thúc đẩy quần chúng trong sự nghiệp cứu nước. Văn học Nghệ thuật là chiếc bè lớn tải tư tưởng sâu vào lòng nhân dân. Đó là nền Văn Học Truyền Thống Nho Gia: “*Văn Dĩ Tải Đạo*”! Lợi ích của văn học là lợi ích của nhân dân. Văn học là một bộ phận trong dự án lớn xây dựng xã hội tốt đẹp và công bằng hơn!

Nhưng chẳng bao lâu sau, các nhà văn yêu nước phát hiện ra “*động viên*” văn học hàm nghĩa bắt văn học phục vụ chính trị và biến nhà văn thành công cụ phi nhân của một chế độ áp bức! Họ đồng thời phát hiện ra rằng mục đích cuối cùng của Văn học Nghệ thuật là thể hiện những tri giác và những tình cảm đích thực! Thể hiện những tri giác và những tình cảm đích thực hoàn toàn có tính cách cá nhân. Nghĩa là trong Văn học Nghệ thuật có một khoảng khá rộng dành cho cái “*tôi*”, cõi riêng tư của con người, ngay cả người thường! Không thể nào có sự đồng phục trong Văn học Nghệ thuật được! Luôn luôn có mâu thuẫn trong mỗi xã hội, ngay cả trong Xã hội Xã hội Chủ nghĩa! Chính sự khác biệt này làm nên giá trị của Văn học Nghệ thuật, chớ không phải là sự đồng dạng, đồng phục! Ngay cả những kẻ đồng phục, chưa chắc rằng họ đồng dạng về tư tưởng! Ai dám bảo đảm tất cả các Đảng viên đảng Cộng sản đều có cái nhìn đồng nhất về sự lãnh đạo của Đảng về Văn học Nghệ thuật?

Các nhà văn Việt nam hôm nay, lưu vong cũng như ở trong nước, có cái nhìn sâu hơn về vị trí con người, cá nhân. Họ đã ‘*đổi mới*’ cách nhìn vào những hệ thống tư tưởng lớn “*Tư Tưởng Vĩ Đại*”. Những dạng tư tưởng này hiện nay đã hết thời rồi! Các nhà văn hôm nay ý thức rõ hiểm họa của những giáo điều, những xác tín tuyệt đối của những chủ nghĩa không tưởng: hy sinh nhiều thế hệ liên tiếp cho hạnh phúc của “*thế hệ ngày mai*”. Trong thực tế “*thế hệ ngày mai*” không bao giờ đến! Trong ý thức trách nhiệm và đạo đức xã hội, thật là phi lý, vô nhân đạo, và vô luân khi nhân danh hạnh phúc thế hệ ngày mai mà hy sinh *Hạnh phúc Tự do Dân chủ* của thế hệ hôm nay! Học tập từ những kinh nghiệm của thế kỷ 20 vừa qua, các thế hệ trẻ hiện nay có sự do dự, bất định, mơ hồ hiện ra trên đường hành văn của họ, như dấu hiệu về sự thấu hiểu những sai lầm của quá khứ, chứ không phải cái nhìn bi quan về tương lai! Các nhà văn trẻ trong nước và hải ngoại đều có cái nhìn ‘*đổi mới*’ về cá nhân. Họ hoàn toàn chối bỏ quan niệm cá nhân hay con người chủ

yếu chỉ là phương tiện để xây dựng một quốc gia hùng hậu và phồn vinh! Bên cạnh những ràng buộc với xã hội, với tổ quốc, con người còn có cõi riêng tư của họ! Cõi riêng tư này, mới thật là cõi của con người!

Có một điều xác tín hôm nay, các nhà văn lưu vong không còn xa cách với nền văn học trong nước nữa. Hằng ngày, hằng đêm, họ có thể nghe nhịp thở của nền văn học trong nước hiện đại. Từ Mỹ chúng ta có thể chia sẻ cùng với anh em trong nước, những thao thức, những trăn trở, qua đôi bờ Thái bình Dương! Các nhà văn lưu vong đang phấn đấu khám phá những con đường mới cho nền văn học Việt Nam, nhờ ở sự tiếp cận của họ thường xuyên với nền văn học hiện đại của thế giới! Tuy nhiên, thiện chí của cá nhà văn Việt Nam lưu vong sẵn có, nhưng tài năng cần thiết để đủ sức bậc những tảng đá lớn, bẻ gãy những rào chắn lớn để khai phá những con đường mới cho nền văn học của ta, liệu các nhà văn lưu vong có cảm thấy đáng nổi không?...Càng tiến tới gần những tảng đá lớn, những rào chắn khó bẻ gãy, có người bị dao động, quay lưng lại; có người vụng về ra sức bậc, ra sức bẻ gãy; nhưng hy vọng cũng có người biết cách bậc tảng đá lớn, biết cách bẻ gãy những rào chắn khó bẻ gãy, để đưa nền văn học Việt tiến xa cùng nhân loại!

Người Mỹ thống nhất được với nhau vì họ có chung một ngôn ngữ, *American English*, và cùng chung lợi nhuận, *American interest*. Người Việt di dân hay người Việt tỵ nạn tại Mỹ, đương nhiên phải theo qui luật ấy. Không trách gì thế hệ thứ hai người Việt tại hải ngoại, tại Mỹ, mỗi ngày mỗi lánh xa tiếng Việt; vô tình họ đánh mất niềm tự hào là người Việt; niềm tự hào về về lịch sử đấu tranh của dân tộc Việt, và nhất là niềm tự hào về ngôn ngữ Việt! Họ đâu biết rằng ngôn ngữ Việt, một trong những ngôn ngữ xứng đáng vinh danh trên thế giới! Qua bao nhiêu thăng trầm, vượt biết bao nhiêu rào cản bủa vây, bởi thiên nhiên và điều kiện lịch sử; qua bao lần bị quân xâm lấn trấn áp và chia cắt hình thù tổ quốc thành nhiều mảnh, người dân Việt vẫn kiên cường bảo vệ ngôn ngữ, thống nhất từ Bắc chí Nam! Dân tộc Việt Nam là một. Tiếng nói Việt Nam là một!

Trong một khoảng thời gian ngắn trong quá khứ chúng ta, thế hệ thứ nhất rất hời hợt trong quá trình phát triển tiếng Việt trong cộng đồng tại hải ngoại, vì chúng ta bận bịu với sinh kế, với job! Chúng ta quên trách nhiệm vô cùng to lớn đối với sự sống còn của cộng đồng Việt Nam tại hải ngoại: Giữ gìn và phát triển tiếng Việt! Tuy nhiên, trong những năm gần đây, chúng ta vô cùng phấn khởi khi thấy hiện tại có hàng ngàn mạng lưới dạy tiếng Việt trên cùng khắp thế giới! Đó là những việc làm đáng được ngợi ca và cảm phục trong cố gắng hồi sinh và phát triển tiếng Việt tại hải ngoại! Nhưng những cố gắng ấy vẫn ở trong tình trạng bị động, vì chưa nêu lên được trước quần chúng: Đọc và Viết tiếng Việt là một nhu cầu cần thiết và căn bản cho sự tồn tại và phát triển cộng đồng Việt Nam tại hải ngoại! Phải cho các thế hệ tương lai Việt Nam tại hải ngoại và mãi mãi có sự tin yêu sâu sắc vào tiếng Việt, và có một nhận thức chân chính: Tiếng Việt là ngôn

ngữ sinh động có khả năng đáp ứng thích đáng mọi nhu cầu của con người từ tâm linh đến vật chất, từ triết học siêu hình, tôn giáo đến khoa học thực nghiệm và kỹ thuật! Có biết đọc, biết nói tiếng Việt, mới có cơ hội tìm hiểu được lịch sử đấu tranh của dân tộc, những truyền thống, những tinh hoa của đất nước! Có tìm hiểu lịch sử đấu tranh của dân tộc mới biết được những năm tháng vinh quang cũng như tủi nhục của giống nòi; mới biết thế nào 1000 năm đô hộ của Tàu, 100 năm đô hộ của giặc Tây, và cuộc Trường Chinh Nam Tiến đầy gian khổ của dân tộc ta để tổ quốc được trường tồn tới ngày hôm nay và mãi mãi! Có chia sẻ lịch sử của cha ông, mới có tin yêu sâu sắc, mới biết kiêu hãnh về nguồn cội của mình! Câu hỏi thiết tha, lớn nhất hôm nay, làm thế nào để các thế hệ trẻ Việt Nam ở hải ngoại luôn ghi nhớ và tin yêu sâu sắc vào câu nói thời danh của học giả Phạm Quỳnh: “...*Tiếng ta còn, Nước ta còn*”.../.

Đào Như

Oak park, Illinois USA

